СВОБОДА

LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА“

Рôкъ V. Мт. Кармель, Па. Четвергъ 4-го Листопада 1897. Число 45.

Календарь.

Листопадъ.		
4	Ч.	Якова ап. брата Госп.
5	П.	Ареты, Атанасія
6	С.	Мартіяна и Мартирія
7	Н.	21. ПО СОШ., ДИМИТРІЯ вм.
8	П.	Нестора муч.
9	В.	Параскевы муч. (Пят.)
10	С.	Анастазія, Аврамія

Змѣстъ

УВАГА.

Хотячй приступити до „Союза“ най посылають вступне и мѣсячне до касіера.

Mr. George Chylak
OLYPHANT, PA.

И увѣдомлять секретара подъ адресою.

Rev. John Ardan
225 Warren st.
JERSEY CITY, N. J.

СПРАВЫ „СОЮЗА“.

Звертаєсь увагу членôвъ „Союза“ на слѣдуючй рѣчи:

1) Щобы реґулярно свои мѣсячнй вкладки платили и рôвночасно зъ пересылкою грошей до касіера, дали о томъ знати секретареви.

2) Щобы тй, що виннй за статуты и грамоты по 25 цт., а за вôдзнаки по долярови, найдальше до 25. децембра тй грошѣ до касы зложили, въ противнôмъ разѣ тымъ, що виннй по 25 цнт. буде рахуватись такъ, якъ бы за одень мѣсяць, а тй що по долярови, за два мѣсяцѣ вкладки свои до касы не заплатили.

3) Щобы нововступаючй члены сейчасъ и докладно декляраціи выповняли и до секретара вôдсылали.

4) Що вôдзнаки можна достати у секретара по цѣнѣ $1.00 за штуку.

ВЫДѢЛЪ „СОЮЗА“.

О КОНСТИТУЦІИ СПОЛУЧ. ДЕРЖАВЪ АМЕРИКИ.

(Дальше).

Въ наслѣдокъ острыхъ засадъ релиґійныхъ и державныхъ обычаѣ въ всѣхъ тыхъ кольоніяхъ були дуже острй такъ що до захованя недѣль якъ и въ взаимныхъ стосункахъ пола и тверезости.

Въ роцѣ 1654 въ Бостонѣ панна, котра дала поцѣловати ся, достала публичну нагану; жену, котра обмовляла сусѣдку, привязовано до дверей еи дому на видъ публичный; сторожа публична асистовала кождому въ корчмѣ, щобъ не выпивъ напоѣвъ упоюючихъ больше якъ треба.

Чутка о свободѣ релиґійнôй, политичнôй и горожаньскôй стягнула до Rhode Island переселенцѣвъ зъ Европы, зъ вôдки переслѣдованя релиґійни достарчовали найбôльше офѣръ. Кольонія та перевысшила всѣ прочй въ розвою и взростѣ. Примѣръ той спонукавъ иншй кольоніи, якъ также новозакладаючй ся до що разъ бôльшихъ свободъ релиґійныхъ.

Вôдлучене церкви вôдъ державы вплывало такъ на стосунки суспôльнй, що на сторожи обычаѣвъ кромѣ церкви станула сама опінія публична и законодательство. Хотяй первѣсна точность и строгость обычаѣвъ въ первѣсныхъ кольоніяхъ ослабла зъ причины сильного доплыву имиґраціи, то слѣдъ ихъ таки позôставъ въ правахъ, после котрыхъ карано и такй провины, котрй де инде пôдходили пôдъ юрисдикцію церковну н. пр. въ стосункахъ мущинъ до женщинъ и т. п.

На пôдставахъ терпимости релиґійнои заложивъ р. 1632 одну кольонію католицку Maryland выгнаный Льордъ Baltimore.

Вôнъ осягнувъ королѣвскій привилей права начальства и власности до тои кольоніи; заложивъ еѣ и бувъ ей законодателемъ. И та кольонія мала цѣлковитый саморядъ, а що дивнѣйше, що Льордъ Baltimore, будучи самъ католикомъ и переслѣдованымъ за свое, оголосивъ рôвне управлене всѣхъ вѣроисповѣдань.

Дивною однакъ выдаесь та обставина, що коли за часôвъ революціи Кромвеля въ Англіи Льордъ Baltimore стративъ свои права, репрезентація кольоніи Марыляндъ, заложеной тымъ самымъ Льордомъ, ухвалила, щобы жадный католикъ не мавъ права до уряду; вôдъ тогдѣ ажъ до войны о независимость и приступленя до Униі державъ, лишь церковъ католицка була тамъ лишена права. Причиною тои ухвалы була та обставина, що помимо правного рôвноуправненя всѣхъ вѣроисповѣдань, католики пôдъ вплывомъ своихъ попôвъ, забрали всѣ уряды и привилеѣ собѣ. Коли по революціи сынъ Льорда Baltimore хотѣвъ обняти свои права въ тôй кольоніи, мусѣвъ перейти на протестантизмъ.

Послѣдна кольонія, зъ 13 первѣсныхъ вôйшовша въ складъ федераціи, була Пенсильванія. Державу ту заложивъ р. 1681 Квакеръ Вильгельмъ Пеннъ (Penn), сынъ заслуженого адмирала англійского. Вильгельмъ Пеннъ бувъ проводникомъ секты „квакровъ“ або „товариства приятелѣвъ“ опираючихъ свое вѣроисповѣдане на письмѣ св. и на науцѣ Христа о любви ближнього. Выгнаный зъ краю, наслѣдивъ вôнъ великій мастокъ, набувъ вôнъ вôдъ короля англійского право власности и начальства на просторони нынѣшнои державы за 16,000 фун. штерлінґôвъ.

Король самъ назвавъ край той на памятку заслугъ адмирала „Pennsylvania.“

В. Пеннъ заложивъ державу на основахъ найлиберальнѣйшихъ. Его глубокій умыслъ и характеръ, якъ также щира любовь ближнего, выдали дѣла, котрй приносять честь цѣлой людскости.

Пеннъ заставъ на тôй просторони осѣлыхъ Шведôвъ, Французôвъ и Нѣмцѣвъ въ числѣ 20,000. Вôнъ перший промовивъ до Индіянôвъ по братски, узнавъ ихъ за рôвноуправленыхъ въ правахъ природныхъ; заключивъ зъ ними угоду, котра була перший разъ додержана; землѣ занятй ними узнавъ за ихъ власность и не инакше, якъ за згодженую цѣну вôдкуповавъ вôдъ нихъ тыи.

На вступѣ при обнятю своихъ урядôвъ сказавъ вôнъ до своихъ поданыхъ ту глубоку правду: „Не уважаю за справедливе, щобы воля одного чоловѣка мала бути перешкодою до розвою и щастя краю, сеѣте вôльными и будете ся радити после правъ, якй сами установите. Задачею ряду есть удержати народъ въ пошанованю для права, бо свобода безъ послуху есть мрѣєю, а послухъ безъ свободы есть неволею.

Установлено раду выконавчу, котра безъ волѣ народу не може ничь зробити; уложенемъ законодательства и назначене судiвъ занималась загальна зборы.

Пеннъ задержавъ для себе лишь право именованя ґубернатора и право начальства, але вже р. 1692 именоване ґубернатора взяла на себе палата, а опôсля зажадала вôдъ Пенна зреченя ся права начальства, що охотно зробивъ. Року 1701 кольонія сама створила собѣ рядъ — була то найсовершеннѣйша република демократична.

Ґубернаторъ и Рада мали иниціятиву; надъ кождымъ правомъ голосовавъ народъ — леґіслятура оголошувала лишь рѣшене народу. Представителѣвъ народу уважано якъ позостаючихъ въ его службѣ; для того ухвалено платити имъ по 1. шилинґови денно, на котрый складали ся сами выборцѣ.

Запроваджено двѣ палаты; одну выбирано що року, другу що 3 роки. Палаты знесли въ коротцѣ иниціятиву ґубернатора, лишь оставало еще право „vet-a.“

Держава та не мала вооруженои полиціи, жадного войска, жаднои фортецы; жаднои упривилійованои церкви, жадныхъ степеней ерархіи суспôльнои. Пристань вôтворена була для людей всѣхъ расъ, мовъ и вѣроисповѣдань. Держава истнуе для свого быту. Була то одинока держава, въ котрôй пôдданй не „шанковали“ передъ своимъ монархою.

Держава безъ панôвъ, народъ безъ оружія, всѣ рôвнй; вымѣръ справедливости добрый, люде жили щасливо и безъ зависти.

Чи могла удержати ся така свобода, часъ показавъ, що такъ. Конституція тои державы задержала ся до остатныхъ часôвъ и послужила за взорецъ прочимъ державамъ.

Въ р. 1683 В. Пеннъ заложивъ мѣсто „Филядельфія“ або „мѣсто братерства“; по 3. лѣтахъ мѣсто то мало бôльше мешканцѣвъ якъ Ню Йоркъ за 50 лѣтъ. Филядельфія була представителемъ терпимости, а Пенсильванія обѣцяною землею для цѣлого свѣта; край залюднювавъ ся дуже скоро. В. Пеннъ бувъ найзнаменитшимъ мужомъ того часу, подивлюваный и шанованый всѣми. Жите свое закôнчивъ въ Англіи, обтяженый довгами.

Коротко представилисьмо историю заледви 4. рôжныхъ станôвъ, але вызначныхъ въ заложеню новыхъ идей. Всѣ иншй державы, роскиненй по розлеглôй просторони, розвивались въ цѣлкомъ вôдмѣнныхъ условіяхъ, але всюды на земли нового свѣта ширилась независимость, саморядъ и рôвность. Въ полудневыхъ навѣть державахъ, де розвинулось невôльництво импортованыхъ муринôвъ и тенденціи Льордôвскй богато зъ поселенцѣвъ, не могла ся приняти ерархія суспôльна англійска.

Король англійскій не черезъ либеральность, але черезъ легковажность довго не звертавъ уваги на значене политичного розвою въ кольоніяхъ. Задоволяючись удѣломъ въ користяхъ лишавъ найсвобôднѣйшій саморядъ и розвôй политичныхъ уряджень. Король постепенно вправдѣ зносивъ власнй надання и концесіи, всюды назначавъ ґубернаторôвъ яко своихъ представителей, але духъ независимости вкорѣнивъ ся такъ глубоко, що всякй пôзнѣйшй забѣги взмôцнити власть короны або парляменту англійского встрѣчались зъ рѣшительною опозиціею — въ кôнци допровадили въ р. 1776 до борбы зъ метрополіею, а въ р. 1783 до оголошеня независимости.

Раса Анґльо—Саксоньска не есть такъ горячою якъ Французы, Италіяне и др. народности романьскй.

Англичанинъ высоко цѣнивъ свободу политичну, але заразомъ зъ глубокимъ забобономъ шанувавъ свого монарху. Потреба було ажъ 7 лѣтъ зачѣпокъ и замаховъ зô стороны короля и парляменту, щобъ людей приготовати и рѣшити на выповнене послуху и зôрване зъ королемъ, котрого до сего часу уважали яко помазанника божого. Надъ тымъ протокрокомъ застановляли ся докладно, обговорювали его всесторонно, закимъ прійшли до тыхъ переконань, якй высказали въ актѣ оголошеня независимости, а котрый подаемо дословно:

(Дальше буде).

ВѢСТИ ЗЪ АМЕРИКИ.

Mayfield, Pa., 21. октобра 1897.

Весѣля. — Огонь. — Конець страйку. — Наука танцю. — Гостина спѣвакôвъ въ Edwardsdale, Pa. — Инши новости.

Дня 17. oct. повѣнчали о. Обушкевичь Архена Трембача, члена тутешнього хору, зъ Саломѣею Телехъ, членкою хору въ Олифантѣ. Майфильдскй спѣваки, хотячи показати свою любовь для свого члена, всѣ зôйшли ся до церкви и пôдъ проводомъ Ив. Боруха дириґенса спѣву въ Олифантѣ, спѣвали въ чотыри голосы, а по укôнченю шлюбнои церемоніи заспѣвали своему братчикови и его молодой многая лѣта. Вечеромъ вôдбулась забава. Молодôй парѣ желаемо всѣ многая лѣта! зъ прозьбою, щобъ и надальше не перестали бути членами хоральнего спѣву.

Минувшого тыждня зъ незнаной причины повставъ огонь въ готелю Ив. Дзубиньского въ Jermen, Pa. и знищивъ цѣлый дôмъ. Шкода обезпечена. Два тыжднѣ на-

(Продовжене на другôй сторонѣ.)

Рускй кольоніи въ Сполуч. Державахъ пôвнôчнои Америки.

Подас Стефанъ Макарь.

Неразъ уже писало ся про Амер. Русинôвъ та сй вѣсти були або неправдивй або доторкали ся лишь поверхи житя-бутя рускихъ поселенцѣвъ. Менѣ и не дивно, що не все выходила справа ясною и докладною, бо пишучй про насъ, информували ся не все зъ точныхъ жерелъ, а хоть бы и такъ, хоть бы навѣть засягали информаціи вôдъ людей зъ Америки, то тй крôмъ загальныхъ даныхъ про жите Амер. Русинôвъ, не могли имъ бôльше нѣчо сказати. Мы самй себе добре не знаемо — знаемо лишь те, що на тôй або тôй кольоніи выставили церковь, що тамъ есть такій а такій пôпъ, що мы маемо (але не всѣ про те знають) асекураційне товариство „Союзъ“, що у насъ выдае ся газета „Свобода“, а якъ мы поступили пôдъ взглядомъ економичнымъ, просвѣтнымъ и политичнымъ, якій нашъ мастокъ моральный и матеріяльный, про те не то въ краю, але и ту не знаемо. Отъ жіемо, знаючи себе зъ далека. А здалобъ ся бôльше въ купцѣ. И мы се потрафимо. Мы докажемо тои штуки, що зъ часомъ сотворимо вôльну велику руску родину въ Америцѣ, котра буде могла погордити ся тымъ, що именно стала на ноги своею власною силою. Йде до того. Помалу то правда, але-жь не треба намъ забувати хто мы тй рускй еміґранты въ Америцѣ? Мы бѣднй люде, котрымъ въ дорогу до Америки дали въ краю темноту, нужду и сервілізмъ. Чи стрясли Русины тй хибы? Можна сказати по части, що такъ, и се бере ся въ заслугу рускому народови въ Америцѣ, бо-жь вôнъ майже безъ нѣчіеи помочи, а лишь силою якойсь вродженои интеліґенціи, стае ся подôбнымъ культурному чоловѣкови. А треба знати, що дивлячи ся по мѣстахъ на иншй славяньскй народы, котрй кôлькадесять лѣтъ розпочали еміґрацію и порôвнати ихъ зъ нашими людьми, мы зовсѣмъ не можемо супротивъ нихъ засоромити ся. Руска еміґрація розпочала ся двайцять лѣтъ тому назадъ, а масово стали приходити лишь десять рокôвъ тому. И то приходили Лемки, котрй дôзнали ся про Америку вôдъ угорскихъ Русинôвъ, а котрй зъ Словаками причалили до Америки скорѣйше галицкихъ Русинôвъ. Всѣхъ Русинôвъ въ Америцѣ числять 200 тысячь, та чи се правда, хто-жь се може знати? Поселяли ся они зô всходу на заходъ и засѣли переважно поясъ ось тыхъ станôвъ: 1) New York, 2) New Jersey, 3) Connecticut, 4) Pennsylvania, 5) Ohio, 6) Indiana, 7) Illinois.

Зъ помѣжь усѣхъ тыхъ станôвъ найбôльше заселеный Русинами станъ Пеннсильванія, де люде працюють при углю. Въ мѣру того, якъ въ тыхъ станахъ наплывало чимъ разъ бôльше робôтникôвъ, а платня наслѣдкомъ того зменчала ся, а то часто не можь було и на жите заробити, выбирали ся люде партіями до иншихъ станôвъ за роботою такъ, що нынѣ майже въ кождôмъ станѣ знайдемо Русинôвъ, бо суть они въ послѣдныхъ станахъ на заходъ Oregon а на полудне въ Тексасъ.

Написати историю Амер. Русинôвъ мабуть нѣхто не поваживъ бы ся, бо не стае матеріялу. Щобъ улегчити працю будучому историкови, загадавъ я подавати монографіи поодинокихъ рускихъ кольонѣй, котрй не будуть безъ интересу и для краю и для насъ. Монографіи тй покажуть наглядно, що придбали собѣ Русины за часъ свого пожитя въ Америцѣ и тымъ, що поступили напередъ дададуть заохоты до дальшои працѣ, а тй, що зъ чіеи небудь вины лишили ся по заду, здоганяти будуть своихъ братôвъ.

I. Руска кольонія въ Shamokin, Pa.

Завязкôвъ пôдъ нынѣшну руску кольнію въ Shamokin, Pa. треба шукати въ початкахъ 1880 р. Рускй робôтники, що наймали ся до роботы заразъ на всходѣ Пенсильвеніи, а не могучи тамъ достати роботы задля переповненя робôтникôвъ, выбирали ся партіями а то и по одному дальше на заходъ, шукаючи пригôднѣйшого кусника хлѣба. И ось така партія зайшла въ 1880 роцѣ до Шамокінъ, мѣстины ще дуже малои. Одными зъ першихъ поселенцѣвъ въ Шамокінъ були: Иванъ Гасичь, Стефанъ Мурдза, Мойсей Демчко, Иванъ Мадзелянъ, Антоній Лучковець и Иванъ Глева. Тй Русины знайшовши ту роботу, давали знати своимъ краянамъ и знакомымъ, котрй поприходили ту на поселене. Въ Шамокінъ Русины застали Поляковъ зъ Познаньского, до котрыхъ звычайно удавали ся въ комôрне, бо якъ гриноры, не знаючи англійскои мовы, зъ ними лишь могли порозумѣти ся. Та Поляки тй, въ первый разъ мабудь побачили таке диво якъ Русинъ — не могли выйти зъ себе, що се за звѣръ и стали ихъ дрочити розличного рода прозвисками, поштурковати, робити всякого рода пакости, а коли котрый зъ Русинôвъ показавъ ся на мѣсто не тôлько що самй кидали за ними каменями, выкрикуючи Hungarian, та ще и англицкихъ бойсôвъ намавляли до того. Кождый зъ Русинôвъ мусѣвъ належати до польской парохіи а то и колекту точно сплачувати, бо кождый Полякъ пôдъ утратою неба, не смѣвъ держати жадного Русина, котрый бы не належавъ до польскои громады. Наслѣдкомъ того вытворили ся такй Русины, котрй встыдали ся своей народности а коли, котрый зъ Русинôвъ заговоривъ до нихъ по руски, вôдвертали ся вôдъ него зъ досадою. Та се зъ часомъ затерло ся. До Шамокінъ стало чимъ разъ бôльше наплывати рускихъ еміґрантôвъ и коли до Америки заѣхавъ о. Воляньскій и осѣвъ въ Shenandoah, Pa. давъ вôнъ починъ до будовы церкви й въ Шамокінъ. Народу було вже досить и на парафіяльнôмъ мітингу ухвалено будувати церковъ, котру и розпочали въ 1888. Коли тодѣшный польскій священникъ Кльоновскій довѣдавъ ся про те, слѣдуючои недѣлѣ вчиствъ проповѣдь, кидаючи громами на Русинôвъ, що посмѣли вôдлучити ся вôдъ польского костела, а при кôнци проповѣди взнѣсъ руки до горы, просячи въ Бога: „Rusini będą stawiać bożnicę! Prośmy Boga, żeby się im pomieszały języki jak przy babilońskiej wieży“. Та не помогли заклинаня — народъ затуживъ за рôднымъ богослуженемъ и зъ вытревалостію дôпнявъ свого. Въ 1890 прійшовъ перший священникъ о. Т. Обушкевичь и побувъ одень рôкъ а по нѣмъ прійшовъ зъ краю о. Ив. Констанкевичь, котрый есть тамъ и доси.

„SVOBODA"
(LIBERTY.)
Weekly Paper.

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken.

Published every Thursday at Mt. CARMEL, PA. by the „SVOBODA" Publishing Co.

ADVERTISING RATES:

One inch per annum...$ 20.00
„ „ Six months 12.00
„ „ three „ 7.00

All comunications should be addressed to:

„Svoboda"
Mt. CARMEL, PA.
P. O. Box 13.

Предплата рôчна 2.00
До старого краю........ 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:
To „SVOBODA"
P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA.

НАША ГАЗЕТА ВЫХОДИТЬ ЩО ТЫЖДНЯ ВЪ ЧЕТВЕРЪ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.

(Продовжене зô стороны першои)

задъ такъ само зъ незнаной причини займивъ ся готель въ саме полудне Филипа Ґоґоца въ Carbondale, Pa. Огонь такъ скоро розширивъ ся, що ледви хотяй въ день находячи ся въ домѣ могли зъ житемъ поутѣкати.

Страйкъ за котрый я писавъ въ одномъ зъ попередныхъ чиселъ нашой „Свободы", по кôлькохъ дняхъ укôнчивъ ся. Розумѣе ся, що робôтники не зыскали нѣчого, бо, якъ то каже пословиця: потопаючій и брытвы хапае ся. Такъ було и зô страйкуючими, компанія зô штору не хотѣла дати нѣчого, а готовыхъ грошей нѣхто не мавъ зъ причины, що робота лихо ишла а до того и то, що хто заробивъ то компанія все здирала. Одже не було за що де инде хлѣба купити, тому хочь-не-хочь мусѣли робôтники вернути до роботы, бо иначе голодова смерть, а компанія якъ кривдила такъ и кривдить дальше бѣдныхъ робôтникôвъ.

П. Ю. Обушкевичъ заложивъ туть у Майфильдъ науку танцю, до котрой богато хлопцѣвъ записало ся и вже зробили красный поступъ. Дуже красно бы то выглядало, щобъ нашѣ люде научили ся танцювати хоть троха складнѣйше, бо тѣ краевѣ „козочѣ танцѣ" цѣлкомъ не вôдповѣднѣ для нашихъ людей тутъ въ Америцѣ. Мѣжь иншыми просвѣщеными народами, котрѣ дивлячись на нашъ танець, якъ почнутъ всѣ скакати на всѣ стороны оденъ „польку" другій „мадяра" иншій „мазура", або якогось нѣбы „вальця" и таке инше тручаючи оденъ другого (такъ, що не одного по такôмъ танцю кольки колють.) Опôсля смѣють ся всюда, кажучи що скачемо якъ дикѣ Индіяне.

Двѣ недѣлѣ дня 3. окт. запросили Русины зъ Edwerdsdale, Pa. нашъ хоръ на посвящене нового цминтара о чômъ було давно въ „Свободѣ" писано. Понеже зъ Майфильдъ до Едвардсдель есть досыть далеко, атому хоръ поѣхавъ въ суботу вечеромъ. Приѣхавши на мѣсце, хоръ бувъ щиро по руски привитаный тамошными Русинами, въ готелю п. А. Дрочака, предсѣдателя Братства им. св. О. Николая, котрый найбôльше старавъ ся о то, щобы мати свôй цминтарь. Якъ хоръ вывязавъ ся зъ своеи задачи, не моя рѣчь о тômъ судити, однакъ всѣ тамошни Русины були дуже задоволени. Пôдчасъ церемонии посвященя цминтаря, въ котрой брало участь богато братствъ, було такожь богато Англикôвъ, котрѣ не могли надивити ся, що Русины умѣють такъ красно спѣвати и то з нотъ. — Признати треба, що такъ цминтаремъ якій мають Русины въ Kingston, — Edwardsdale, думаю, що не можуть Русины повеличати на жаднôмъ плейзѣ. Мѣсце въ найкраснôмъ положеню мѣста, обôймае чотыри акры красной чистои землѣ. — Найбôльше заслужили собѣ на славу и честь нашѣ люде зъ Галичины, котрѣ старали ся всѣми силами, щобы мати свою церковь, цминтарь и т. д. Думаю, що не мылю ся, если скажу, що найбôльше заслужили собѣ на славу Алек. Дрочакъ, Яковъ Руданичь, Николай Сасъ и много инишихъ.

Робота у насъ иде добре, робить цѣлый часъ. Хто хоче робити, може заробити краснѣ центы. — Най-же памятають нашѣ люде, що перше не хотѣли длятого платити за „Свободу", що планно робота ишла, ну але теперь вже иде добре, то можна легко за „Свободу" заплатити, най и она знае що лѣпшій часы теперь въ Америцѣ.

Майфильдчанъ.

ВѢСТИ ЗЪ РУСКИХЪ КОЛЬОНІЙ ВЪ КАНАДѢ.

Що роблять наши люде пôдъ зиму. — Англійско-руске весѣле. — Свѣжій транспортъ емігрантôвъ. — Православна пропаганда. — Замѣтнѣйши Русиніе въ Канадѣ. — Загальни увагн.

Треба наперѣдъ подѣлити нашихъ людей на три клясы. Богатий, котрѣ цѣле лѣто поракть ся коло своихъ батькôвщины — бѣднѣйшій, що побудовавши хаты, зароблали то при колеяхъ, то на живахъ и найбѣднѣйшій тай парубки, котрѣ цѣле лѣто робили тай и на зиму не думають до своихъ будъ повертати. — Богатшй покупили муки и другихъ потрѣбныхъ снѣдей тай забирають ся зимовати въ добре збудованôй, теплôй хатѣ. Бѣднѣйшй повернули зъ роботы вôдъ колей M. & N. W, або M. & N. W. Canal Co. позароблявши по кôлькадесять долярôвъ, хто проворнѣйшій — вступили до руского стору въ Dauphin, накупили що потрѣбно на зиму, позаносили жѣнкамъ та дѣтямъ тай ладять ся на зиму йти на роботу до Crow's Nest. Найбѣднѣйшй и парубки служать по фармерахъ, або роблять при колеи, анѣ думки нимъ вертати домôвъ. Кажуть: „якъ зароблю, то буде зъ чимъ и вернути". Треба ту конечно зробити замѣтку, що нашѣ подоляки въ найбôльшôй части не спосôбнѣ на робôтникôвъ американскихъ. Они не мають анѣ силы фізичнои, анѣ моральнои. Зъ американскимъ робôтникомъ не выдержать въ роботѣ, длятого и платню знижають нимъ. Разомъ, якъ роблять тôлько свои, позволяють собѣ робити всякû кривды зô стороны компании. Не розумѣють того, що се солідарность цѣлои громады. Кажуть собѣ люзомъ, якъ кому подобаесь, а вôдтакъ нарѣкають на злый покармъ, на зниженe платнѣ, на збôльшене годинъ працѣ и т. д. Не дивно, нашѣ подоляки нѣколи не були робôтниками. За нихъ будовали колеи по Галичинѣ, Италіяне и Мазуры, а нашъ чоловѣкъ пухъ зъ голоду на рôдномъ порозѣ. Нашѣ люде навчать ся всего въ Америцѣ, але буласе, за науку треба добре заплатити.

Въ Dauphin, дня 18. жовтня с. р. повѣнчавъ о. Н. Дмитрôвъ Англика зъ рускою дѣвчиною. Молодый называе ся Frederick Nex, родомъ зъ въ Лондонѣ, въ Англіи, мае близько Dauphin фарму и есть складачомъ въ друкарни „Dauphin Press". Молода называе ся Каролина Зарôвна, родомъ зъ Косова, коло Бучача. Весѣле було пôдъ кождымъ взглядомъ дуже орігінальне. Оно справдѣ вартъ пера и паперу. Англійскѣ газеты казали ся зô злости. Якъ смѣе благородна англійска кровь, и то импортована впростъ зъ Лондону, мѣшати ся зъ кровію „увôльненои невôльницѣ". Побачать они, яка выйде зъ того раса. Якъ мило буде подивити ся на хлопакôвъ англійско-рускои расы!

Хоть теперь пôдъ зиму вже нема масовои еміґраціи до Канады, то всежь таки вôдъ часу до часу приходять люде, хоть вже не такими великими гурмами, якъ то було на веснѣ. Недавно, бо дня 18. жовтня с. р. прийшла сотка имміґрантôвъ зъ Нѣмеччины и Австріи. Нашого народу приволѣкло ся лишь кôлька родинъ, тай заразъ на другій день поѣхали до Edmonton.

Православнѣ, чи кривославнѣ — якъ ихъ колись окрестивъ о. Грушка — взяли ся за пропаґанду мѣжь нашими людьми троха зъ иншого боку, якъ въ Спол. Державахъ. Они думають, що Канада не вôдповѣдна, може трохи затяжка робота для ихъ пропаґанды, отже взяли ся людей перемовляти, щобъ ѣхали до North Dakota и тамъ лучили ся въ громады и заводили у себе порядки православнѣ. Сеи місіи, певно за благословеніемъ Ихъ Преосвященства, пôднявъ ся о. I. Маляревскій зъ Minneapolis въ товариствѣ Н. Неледова. Оба тѣ апостолы ѣздили по Winnipeg, Gonor, Yorkton и Stuartburn и намовляли людей до Дакоты. Чи о. Маляревскій безпосередно веде таку аґітацію, не знаю, але знаю, що вôнъ знае про те, що Неледовъ есть аґентомъ одной компании зъ U. S. и аґітуе помѣжь нашими людьми въ користь тои компании. Щобъ ажь такихъ средствъ уживати, щобъ ажь зъ нашого мужика здирати послѣдну шкôру, щобъ зъ него зробити православного — то вже дѣло бôльше якъ нечесне. Нема назвы, щобъ напятновати таке поступоване. Бѣдолаха хлописко ледви приволѣкъ ся до Канады, за послѣдну каплю крови побудовавъ хату, купивъ коровину, а ту тягають его въ безвѣсти, крутять нимъ опѣкуны рôжного сорта, якъ швець шкôрою. Хлопъ стративъ зовсѣмъ голову и певно, що вже нѣкому не хоче вѣрити, бо и нема що вѣрити. — Тôлько тою дорогою дальше панове аґітаторы посвященѣ и не посвященѣ, а певно народъ васъ поблагословить, але пôдъ благословенствомъ народа часомъ кости трѣщать.

Князь Крапоткінъ заповѣвъ на грудень въ Оттавѣ рядъ вôдчитôвъ на тематъ: Social life of animals. — Въ половинѣ сего мѣсяця перебувавъ кôлька день въ Winnipeg В. К. Кузнецовъ, директоръ статистичного бюра въ Петербургу. П. Кузнецовъ переѣхавъ въ протягу 5 мѣсяцѣвъ: Каліфорнію, Ореґонъ, Вашинґтонъ, Британь Колюмбію, Альберту (ту звидѣвъ нашу кольонію), а теперь знаходить ся въ Пенсильваніи.

(Конець буде)

ВѢСТИ ИЗЪ СТАРОГО КРАЮ.

Зъѣздъ р. у. радикальнои партіи.

Дня 19. и 20. сентембра вôдбувъ ся у Львовѣ шестый вже зъ ряду зъѣздъ делеґатôвъ р. у. радикальнои партіи, котра одинока выступила въ оборонѣ хлопôвъ передъ всѣлякого рода его кривдителями и дерунами тогды, коли другѣ рускѣ партіи сварились о тое чи писати слово рускій черезъ одно чи черезъ два с, о хлопа не дбали та залицялись однѣ до польскихъ панôвъ, другѣ до Москалѣвъ. Черезъ тое рускѣ хлопы въ Галичинѣ вôдвернулись вôдъ другихъ партій, а пристали до партіи радикальнои, такъ що теперь смѣло можна назвати партію радикальну, партіею правдиво хлопскою. Правда, що до тои партіи не належать капонѣки, урядники, анѣ професоры, якъ се есть по другихъ партіяхъ, але за те належать и суть еи проводирами люде молодѣ, ученѣ и щирѣ, котрѣ вже неразъ и не два сидѣли по криминалахъ за тое, що обставали за хлопскою кривдою. Кромѣ нихъ належать до радикальнои партіи тѣ розумнѣ и честнѣ селяне, що не идуть на ласку панамъ, але боронять своихъ правъ, та не боять ся за тое сидѣти по арештахъ або и кровь свою проляти.. „До купки, братя, до купки! Горнѣть ся, лучѣть ся разомъ, та боронѣть свои права. Зле есть, та може хочь нашимъ дѣтямъ лѣпше буде!" Такъ кликали они и боролись за свои права весною сего року и выбороли де-що, хочь и скôлько раненыхъ та трупôвъ упало, а арештамъ не було кôнця. Выбороли они собѣ двохъ послôвъ до Вѣдня, котрѣ звôдтамъ оповѣдають цѣлôй Европѣ, всѣмъ людямъ, якѣ то кривды зносить той галицкій рускій хлопъ. И люде слухають и чудують ся — ухамъ своимъ не вѣрять. Та хочь тѣ два послы и не зроблять всего, хочь ихъ и якъ мало, то все-жь якъ на початокъ то и такъ досыть, бо другѣ партіи за весь свôй вѣкъ навѣть того не зробили. Выбирали они правда пословъ и то по кôлька або и кôльканайцять навѣть, але послы тѣ сидѣли въ Вѣдни тихо, боялись про хлопску кривду згадати, боялись втратити паньску ласку. — Заохоченѣ своею побѣдою, та набравши силы на видъ невинно пролитои крови своихъ братôвъ, зъѣхались рускѣ хлопы минувшого мѣсяця ажь зъ 25 повѣтôвъ, щобы вразъ зъ своими проводниками порадитись що дальше робити, щобы зломити ворожу силу, котра ихъ доси давила. Радили цѣлыхъ два дни, а наконецъ рѣшили, що длятого, щобы рускій хлопъ пôднѣсъ ся, треба роздѣлити Галичину на двѣ части польску и руску, та щобы въ рускôй части по школахъ, судахъ, урядахъ и взагалѣ всюда бувъ заведеный рускій языкъ и податки плаченѣ рускими хлопами були обертанѣ на рускѣ цѣли. Дальше, щобы старатись выкупити ґрунты вôдъ панôвъ и пороздавати ихъ за вôдповѣдною заплатою ратами тымъ хлопамъ, котрѣ за мало мають ґрунту и не могуть зъ него выжити. Ухвалено такожь, що потрѣбнымъ есть, щобы хлопы страйкували, або бойкотували тамъ, где паны не хотять за роботу платити слушнои цѣны. Кромѣ того ухвалено завôзвати всѣхъ приятелѣвъ хлопскои справы, щобы запренумеровали собѣ и читали газету „Громадскій Голосъ" та складали центы на аґітацію помѣжь людьми, щобъ всѣ тримали ся купки и въ разѣ выборôвъ голосували тôлько на такихъ людей, що будуть боронити хлопскихъ справъ и постараються тотѣ ухвалы въ соймѣ перепровадити.

Якъ видите, рускѣ хлопы въ Галичинѣ не дармують, але беруться жваво до роботы — зъ чого мы повиннѣ ся тутъ тѣшити и имъ по можности помагати.

Ол.

Нынѣ руска кольонія въ Шамокінъ числить до 1500 душь, зъ тыхъ до 400 угорскихъ Русинôвъ. Найбôльша часть мешкае въ самôмъ мѣстѣ а прочѣ по малыхъ осадахъ, котрѣ потворили ся коло угльокопôвъ. Осады тѣ вôддаленѣ вôдъ себе о 1 анг. м. Осады тѣ суть: Big Mountain, Shande Hill, Green Back, Uniontown, Excelsior, Hickory Swamp & Hickory Ridge.

ЗА ДЕСЯТЬ РОКÔВЪ ПОТВОРИЛИ СЯ НА ТÔЙ КОЛЬОНІИ СЛѢДУЮЧѢ ТОВАРИСТВА РОБÔТНИКÔВЪ:

I. ТОВАРИСТВА ВСПОМАГАЮЧѢ ЧЛЕНÔВЪ НА СЛУЧАЙ СЛАБОСТИ:

1) Братство св. Кирила и Методія заложене р. 1887, числить 200 членôвъ. Се товариство можь уважати заложителемъ „Р. Н. Союза."

2) Бр. св. Михаила зал. 1896 р. числить 40 чл.

3) Бр. св. Петра и Павла залож. 1896. р.

II. ТОВАРИСТВА ПРОСВѢТНѢ И ПОЛІТИЧНѢ:

1) Читальня заложена 1890 р. мае бібльотеку въ 300 томахъ.

2) Товариство им. Шевченка залож. 1896 р. зъ самыхъ нежонатыхъ зъ девоціи для незабутого нашого кобзаря.

3) Хоръ мѣшаный, заложеный о. Т. Обушкевичемъ въ 1890 р. а по его вôдходѣ провадженый якійсь часъ теперѣшнымъ Др. Сѣменовичемъ а теперь учителемъ М. Бачиньскимъ.

4) Банда, на дутыхъ инструментахъ, залож. 1890 р. по роцѣ упала а въ 1897 на ново вôджила.

5) Руска школа заложена о. Ив. Констанкевичемъ. Сперщу вчила въ нѣй сестра о. Констанкевича п. Констанція, а теперь есть пôдъ проводомъ п. М. Бачиньского. Парохіяне установили таке право, що доки дѣтина молода, мусить два або три роки ходити до рускои школы, а опôсля йде до англицкои. Въ тыхъ школахъ що суботы нема науки а тогдѣ мусять дѣти ходити на повторительну науку до рускои школы. Теперь есть до 50 дѣтей.

6) Політичный клюбъ, заложеный 1895 р. числить до 200 амер. горожанъ и при выборахъ неразъ вже выступавъ солідарно, черезъ що здобувъ собѣ немале значѣне.

Сперщу Русины лякали ся працювати пôдъ землею та згодомъ освоѣли ся потрохи и теперь вже бôльше ихъ можь тамъ подыбати, хоть все ще не въ такôй скôлькости якъ Полякôвъ або Литвинôвъ. Шамокіньска руска кольонія вызначае ся и тымъ, що тамъ бôльша половина робôтникôвъ робить пôдъ землею. О скôлько памятають люде до 1890 р., а вôдъ того року побачивъ я въ записнику помершихъ, що пôдъ землею згинуло всего 14 рускихъ робôтникôвъ и то передъ 1890 р. 3, въ р. 1890, 91 и 92 нѣхто, въ р. 1893 — 1, въ р. 1894 — 3, 1895 — 1, 1896 — 3, 1897 — 3.

III. ГАНДЕЛЬ.

Въ самôмъ мѣстѣ Русины силою свого сприту змогли розвинути сякій такій гандель и такъ доси есть тамъ:

1) Русинôвъ-сальопістôвъ — 6.

2) Шторôвъ въ Шамокінъ — 3. (мѣжь тыми оденъ компанічный).
въ Excelsior — 1.
на Брейдѣ — 1.

3) Крамикôвъ зъ ласощами — 4.

4) Продажь мяса — 1.

5) Почтаръ на Excelsior — 1. (Ив. Глова),

IV. ВЛАСНÔСТЬ ГРОМАДСКА И ПРИВАТНА.

1) Власнôсть громадска (церковь, помешкане для священника, цвинтарь и мѣсце пôдъ будову въ самôмъ мѣстѣ) вартости — 24.000 дол.

2) Власностей приватныхъ есть 17, вартости — 50.000.

3) Въ малôй осадѣ Брейда есть власностей рускихъ 10, вартости 12.500 дол.

А затѣмъ о скôлько можь бачити, не заглядаючи въ кишенѣ шамокіньскимъ Русинамъ, то варта они на гропѣ якъ громада, выражаючи ся по американьскому 86.500 дол.

Тѣ гропѣ придбавъ собѣ самъ народъ за остатныхъ 10 рокôвъ. Зауважати ще належить, що Русины зъ Шамокінъ зазнають поважаня вôдъ иншихъ народностей, а якъ далеко утѣкли вôдъ давныхъ привычокъ процесованя ся, свѣдчить той рôкъ, де въ судѣ не було анѣ одной рускои справы.

Сучасный образокъ.

Коли почуешь, якъ въ тишѣ нôчнôй
Зелѣзнымъ шляхомъ стугонять вагоны,
А въ нихъ гуде, шумить, пищить якъ рôй,
Дитячій плачь, жѣночи скорбнѣ стоны,
Важке зôтхане и гôркій проклôнъ,
Тужливый спѣвъ, дѣвочѣ дисканты,
То не пытай: Сей поѣздъ — вôдки вôнъ?
Кого везе? Куды? Кому въ здогôнъ?
Се еміґранты.

Коли побачишь на перронѣ десь:
Людей мовь оселедцѣвъ тыхъ набито,
Жѣнокъ худыхъ, блѣдыхъ, ажь серце рвесь,
Зôвялыхъ, мовь побите градомъ жито,
Мужчинъ понурыхъ и дѣтей дрôбныхъ
И купою бруднѣ, старѣ фанты
Наваленѣ пôдъ ними и при нихъ,
На лицяхъ слѣдъ терпѣнь, надѣй марныхъ —
Се, еміґранты.

Коли побачишь, якъ отыхъ людей
Держать и лають и въ реестры пишуть,
Якъ матерѣ у выходкахъ дѣтей
Зацитькують, годують и колышуть,
Якъ ихъ жандармы штовхають вôдъ касъ,
Ажь поѣздъ вôдôйде, — тодѣ припадокъ:
Весь людъ на шины кидаеть ся вразъ;
„Бери насъ, або переѣдь по насъ!" —
Се въ насъ порядокъ.

Д-ръ Иванъ Франко.

НОВИНКИ.

Резолюція принятѣ славяньскими редакторами на зъѣздѣ въ Cleveland, Ohio. дня 14. октобра 1897.

Мы ту нынѣ въ „ческо народнôмъ домѣ" згромадженѣ редакторы зваживши, що недостатокъ взаимности славяньскои спинює розвôй славяньского племени въ тôй новôй нашôй вôтчинѣ;

зваживши, що въ послѣдныхъ часахъ взмогла ся ненависть противъ слав. народа;

зваживши, що „въ едности сила" есть однокимъ для насъ ратункомъ, котра хоронити насъ зможе передъ тыми, котрѣ нарокомъ або и нѣ нарушають конституцію Сполуч. Державъ;

зваживши, що нашою горожаньскою повинностію хоронити права той конституціи, а послѣднѣ латимерскѣ подѣѣ були якъ разъ глумленемъ зъ засады свободы, рôвности и братерства;

Ухваляемо:

1) Завôзвати славяньски товариства, выдавцѣвъ газетъ, лѣтератôвъ и т. д. щобъ стали членами: „Товариства славяньскихъ газетярôвъ."

2) Вложити кождому славяньскому товариству а то и поединчому Славянину на совѣсть вспомагати въ роботѣ згаданого товариства;

3) Вôзвати весь славяньскій народъ, жиючій въ Америцѣ на славяньске вѣче, де бы можна заложити „Славяньску Лигу."

4) Высказує ся горяче спôвчуте вдовамъ и сиротамъ по убитыхъ робôтникахъ коло Латімерь и старати ся всѣми силами дати имъ яку пôдпору.

5) Въ кôнци дякує ся панамъ, зъ Cleveland за сердечну гостину пôдчасъ зъѣзду.

Нова руска школа.

Наконець по довгихъ короводахъ засновано руску школу въ Jersey City, N. J. Дѣти учать ся вечерами черезъ пять днѣвъ въ тыждни, а въ суботу цѣлый день. Въ недѣлю науки нема. Рôвножь роспочалась наука спѣву хоральноло. Такъ школу дѣточу якъ и науку хорального спѣву провадить звѣстный п. Антонь Терещукъ, бувшій дяко-учитель въ Mayfield, Pa. Невдовзѣ буде тутъ заснована также вечѣрна школа для старыхъ, а може и читальня. Запримѣтити належить, що якъ колькохъ людей всѣми силами старає ся и старались о тое, щобы вже разъ мати свою школу — такъ знову на жаль находять ся и такѣ, що о тое не дбають, анѣ не хотять спомагати тыхъ першихъ въ ихъ усиліяхъ.

— У нашихъ Русинôвъ то вже якась така проклята натура, що коли найде або зближає ся на чоловѣка бѣда то вôнъ не старає ся запобѣчи нещастю а сяде и буде плакати надъ собою, а звѣстно, що плачемъ долѣ не поправити. Отъ недавно якій бувъ переполохъ, коли на негорожанъ наложили три центы денного податку, а Русины мѣсто йти выбирати паперы, нарѣкали и ждали чогось и вôдъ когось якоись помочи. Право те знесли а люде знову позабули выбирати паперы. Теперь знову въ Yonkers, N. Y. заповѣли людямъ, що хто въ коротцѣ не постарає ся о горожаньство той не достане роботы. И знову цѣла рада на тое: плачь и нарѣкане. — Еще разъ кличемо до всѣхъ рускихъ робôтникôвъ: выбирайте амер. паперы, бо колись буде велика бѣда!

Страшна желѣзнича катастрофа.

Особовый потягъ, що ѣхавъ ночею зъ Buffalo до Нового Йорку, зсунувъ ся зъ тору до рѣки Hudson, де 28 людей згинуло а богато зôстало покалѣченыхъ. Передъ тымъ потягомъ переѣхало ще два тягаровѣ, але тымъ нѣчо не стало ся. Причиною катастрофы було пôдмулене насыпу. Ратунокъ бувъ впрôстъ не можливый, бо стало ся се нагло. 3 кары зъ спячими пасажерами зсунули ся одна за другою въ глубину рѣки, а тôлько двѣ послѣднѣ сперли ся вже на тамтыхъ карахъ и черезъ те знаходячѣ ся тамъ люде не згинули.

— Найлѣпшій фотографъ с Golden въ Олифантѣ.

Дорогѣ раки.

На Стендъ Исляндъ коло Нового Йорку выбрало ся колькохъ людей на раки. Половъ удавъ ся и они втѣшенѣ вертали домôвъ. На желѣзничôй стаціи стали хвалити ся полісменови, котрый бôльше наловивъ. Полісменъ оглянувъ, а коли побачивъ, що раки не мають 9 цалѣвъ, заарештувавъ ихъ и приказавъ заплатити по 5 дол. за одного рака, бо менчихъ ракôвъ вôдъ 9 цалѣвъ не вôльно ловити. Коли люде не згодили ся заплатити той сумы пôйшла справа передъ судъ, де имъ присудили поплатити кошта и по одному доларови за рака. Трохи за дорогѣ раки!

— Хочешь фотографувати ся иди до Golden-а въ Олифантѣ.

Въ краю зима.

Якъ доносять краєвѣ газеты то тамъ уже вôдъ мѣсяця порошить снѣгомъ а въ декотрыхъ околицяхъ ѣздять уже саньми, коли напротивъ у насъ осѣнь прегарна а въ декотрыхъ дняхъ горячо було якъ въ лѣтѣ.

— Хто бы зъ читателѣвъ „Свободы" знавъ назвиско чоловѣка, що першій зô всѣхъ Русинôвъ приѣхавъ до Америки, най дасть знати до нашои редакціи.

— Найлѣпше фотографує Golden въ Олифантѣ.

Вѣсти робôтничѣ.

— Henry George (Генри Джорджь) великій приятель робôтникôвъ, писатель и кандидатъ на майора мѣста „Великій Ню Йоркъ" умеръ на ударъ серця дня 29. октобра.

— Saltsburg, Pa. По колькохъ мѣсяцяхъ застою въ тутешнôй фабрицѣ фляшокъ роспочали знову робити.

— Homestead, Pa. Въ шклярни Bryce, Higles & Co., въ котрôй не робило ся вôдъ 1893 р., достало роботу 200 люда.

— St. Louis, Mo. Союзъ товариствъ гимнастичныхъ американьскихъ принявъ на своимъ засѣданю резолюціи въ справѣ газельтоньского морду, въ котрôй остро осуджує ся поступокъ шерифа.

— Pittsburg, Pa. Судъ мировый переслухує дальше свѣдкôвъ въ справѣ запроваджения однаковои платнѣ по копальняхъ вугля по вздовжь рѣки Monongahela. Справу ту трудно полагодити, позаякъ одна часть властителѣвъ а навѣть робôтникôвъ есть за однаковою платнею а друга противъ. Щобы въ будуче не було жадныхъ трудностей въ разѣ непорозумѣня мѣжь робôтниками а хлѣбодавцями, унія робôтнича высказала ся за запроваджененъ однаковои платнѣ и въ тôмъ змыслѣ агітує мѣжь интересоваными робôтниками.

— Агітація однои части робôтникôвъ New York & Cleveland Gas Coal компанія, котра пôдчасъ великого страйку майнерского крутила на всѣ способы, щобъ лишь не брати на себе жадныхъ обовязкôвъ, тревае дальше. То не сподобало ся панамъ. компаністамъ, для того кажуть арештувати кождого робôтника, котрый лишь приближить ся до грунтôвъ компанічныхъ. 38 люда, котрыхъ арештавано 29. окт. и оскаржено о безправне згромаджене ся, зъ порукою ихъ адвоката выпущено на волю.

— Scranton, Pa. Въ головнôмъ отворѣ копальни Von Starch около 2 г. в ночи повставъ дня 30. октобра огонь въ хвили, коли робôтники були занятѣ пôдпиранемъ брылъ вугляныхъ. Робôтникôвъ вытягнено на верхъ.

— Pomerey, O. Страйкуючѣ майнеры побѣдили, позаякъ властителѣ зъобовязались контрактово платити по $2.12 за 100 бушлѣвъ выдобутого вугля.

— Charleston, W. Va. 200 люда накинулись на майнерôвъ занятыхъ въ копальни Mt. Carbon, щобъ змусити ихъ до страйку. Двохъ робôтникôвъ тяжко збили. Если шерифъ не буде мôгъ собѣ дати ради, то зажадають войска станового до помочи.

— Scottdale, Pa. Зъ причины довгого и завзятого страйку въ давнѣйшôй вальцовни „Scottdale Iron & Steel Works", котрого не можна було полагодити, завязалась нова компанія зъ закладовымъ капиталомъ $150,000.

— McKeesport, Pa. Въ фабрицѣ машинъ „Sterling Steel Works" застрайковали робôтники зъ причины зниженя платнѣ майже о 40 проц.

— South McAlister J T. Въ копальняхъ Alderon застрайкувало 300 майнерôвъ, бо були ошукованѣ компанією при важеню вугля. За ними пôйдуть, здає ся, майнеры зъ цѣлого Indian територіюмъ.

— Въ Warren и Girard, O. Заложено двѣ льожѣ робôтникôвъ, занимаючими ся выробами зъ стали и желѣза и прилучено ихъ до товариства „Amalgamated Association."

— Washington Coal & Coke компанія въ Uniontown, Pa. будує теперь въ своихъ копальняхъ дôмъ машиновый и побольшає резервоаръ, щобъ мати подостаткомъ воды, а зъ весною буде ставити 300 новыхъ пецôвъ.

— Pittsburg, Pa. Служба готельнича всякого рода зъорганізовала ся въ товариство, котре має заложити бюро информаційне для товаришѣвъ свого заводу.

— Connellsville, Pa. Зъ 18,383 пецôвъ палилось минувшого тыждня лишь въ 14,583, въ наслѣдокъ чого выпалено 3780 тонъ коксу менше.

— На мітингу American Glass Window компаніи постановлено установити въ Пітсбургу агентуру, котра має заниматись роспродажею шкла вôконного зъ всѣхъ фабрикъ Спол. Державъ. Въ такій способъ Пітсбургъ буде осередкомъ не лишь промыслу желѣзного, але и шкляного.

— Wilkes-Barre, Pa. Судіѣ присяжнѣ потвердили обжалованє шерифа Мартинього и его помôчникôвъ о забійство невинныхъ майнерôвъ въ Латимеръ, а именно два обжалованя о замордованє 19 и злочиннє поранене 36 майнерôвъ.

— Але на процесъ грошей треба посылати на адресу секретаря „Руского Народного Союза."

ЗАПЛАТИЛИ ЗА „СВОБОДУ" ВЪМѢС. ОКТОБРУ:

Pittsburg, Pa.	
Крайничинъ Сильв.	$2.00
Minneapolis, Min.	
Дзубиньскій Д.	2.00
Olyphant, Pa.	
Кузякъ Стефанъ	2.00
Shenandoah, Pa.	
Вретякъ Юр.	2.00
Цѣкотъ Ант.	2.00
Хмѣльовскій Віл.	2.00
Edwardsdale, Pa.	
Кравчишинъ Мик.	2.00
Притискачь Василь.	2.00
Shamokin, Pa.	
Копачь Ив.	1.00
Шаршонь Ал.	1.00
Mt. Carmel, Pa.	
Заповякъ Василь.	2.00
Хрущь Іосифъ.	0.50
Данчакъ Теод.	1.00
Конча Грицъ.	2.00
Northampton, Mass.	
Зитикъ Павло.	2 00
Buffalo, N. Y.	
Бурштинъ Ив.	1.00
Alba, Mich.	
Орбекъ Йос.	1.00
Redburn, Pa.	
Рончковскій Петро	1.00
St. Francisco, Cal.	
Правосл. конситорія	2 00

Мôй переходъ на православіе.

(Конець).

На другій день рано въ понедѣлокъ о 5 год. мы були вже на ногахъ. Нашъ потягъ спôзнивъ ся и мы выѣхали о ½ год. пôзнѣйше и вже не удостоѣли ся ѣхати разомъ зъ епископомъ.

По дорозѣ до хаты вступивъ я до Mt. C. до мого знакомого, котрый працювавъ въ друкарни „Свободы“ и заразъ ему похвививъ ся куды я ѣздивъ та що притый на православіе, а пôсля стану попомъ. Не казавъ я того мому знакомому въ секретѣ, то-жь вôнъ повѣдомивъ о тôмъ редактора, а редакторъ яко новину помѣстивъ въ „Свободѣ“, що той и той, такъ и такъ перейшовъ на православіе и есть кандидатомъ на православного и т. д. Розумѣе ся менѣ трошка тое пошкодило мѣжь людьми неприхильными православію. Длятого я обуривъ ся бувъ на редактора, поправдѣ днесь сказати, безъ причины. — Конець кôнцемъ, пôзнѣйше я мусѣвъ уступити зъ моей посады зъ причины, щобъ не учити дѣтей по православному. Я не дуже жалувавъ за моею посадою длятого, бо пощо-жь было жалувати, если мавъ-емь забезпечене мѣсце у епископа. По вôддаленю зъ посады я пôславъ-емь свою біографію, где признавъ-емь ся, щомъ бувъ „радикаломъ“, а теперь пôзнаю мои блуды и каю ся... Днесь якъ я згадаю собѣ, якъ я писавъ свою біографію, кажу самъ собѣ, щомъ бувъ глупый, признаючись щиро до всего зъ гадкою, що епископъ повѣрить менѣ черезъ щире оправдане и покаяне. — Ну и не довго я ждавъ на вôдповѣдь. Епископъ написавъ до мого товариша подорожи, що я непостоянный и помимо того принимае мене и каже ѣхати до протоер. до W. B. або до New York-у на пробу. Я того не вôдкладавъ довго, лишь таки на другій день гайда до протоер. до W. B. Протоерей принявъ мене дуже жичливо и до пôзна въ ночи мы розмавляли зъ собою. А знаете о чôмъ? Та о агітаціи, якъ бы то якъ найскорше переловити всѣхъ людей на православіе, бо каже: зъ Галичанами можна скорше щось зробити, все они тремтять до православія, але зъ угорскими говорити о православію, тôлько що зъ конемъ молити ся. Я на перші его слова о агітаціи зробивъ дурну мѣну, бо якже-жь? — чововѣкъ, котрый такъ страшно передъ епископомъ выперавъ ся всякои агітаціи, тутъ менѣ плете власне о нѣй нѣбы намеками нѣбы на пôвъ серіо, але я догадавъ ся чого вôнъ хоче и пôзнавъ его гадки тай приставъ-емь на все удаючи, що нѣбы то я забувъ о тôмъ, що вôнъ передъ епископомъ говоривъ и лишь догадую ся чого вôнъ хоче, а деколи и самъ пôддаю ему гадки. Зъ бесѣды протоер. выходило, що вôнъ мавъ бы велику охоту дôстати въ свои шпоны одну зъ парохій въ близькости мѣста Ша... то-жь и вôдзывае ся до мене значучо:

— Его вы знаете, что епископъ не любить ни какой агітаціи, лишь я вамъ жичу одъ серца всякаго добра и кажу вамъ, что былобъ добре чимъ будь епископу приподобатись.

— А чимъ-же? — пытаю.

— Я єтого не знаю, єто ваше дѣло.

— Хиба я пôду где и буду робити свое (значить агітовати).

— Но да!

— Отъ знаете, я мѣжь людьми въ мѣсти М... добре знайомый и тамъ поѣду,

— Харашо єто добра ваша мысль, поѣзджайте, але уважно все треба робить, чтобъ не выйшло какого шкандалу.

— Не бôйтесь, я знаю вже „бізнесъ“ такій и зъ тымъ полягали мы спати.

Не бравъ ся мене сонъ той ночи, бо розмаити мысли перебѣгали черезъ голову. Я укладавъ иляны моеи першои агітаціи, то знову другй думки страшнй перебѣгали менѣ черезъ голову, що я мавъ стати ся шахраемъ моихъ власныхъ переконань. Я тои ночѣ сточивъ зъ самымъ собою завзяту борбу и ажь надъ раномъ заснувъ порѣшивши, що треба передовсѣмъ боронити того зъ чого маю жити а дальше.... Я.... я... я... не знаю.

О коло 7. г. я вставъ и заставъ о. протоерея збираючого ся до церкви на службу. Я также пôшовъ зъ нимъ. Того самого дня приѣхавъ якійсь православный священникъ (здаєсь той самъ, що теперь есть въ Канадѣ), котрый сказавъ, що у перше видѣль интеллігентного чоловѣка калакута въ Америцѣ!!, Ахъ Боже! Якъ той чоловѣкъ выглядавъ нещасливо! Якъ вымоченый оселедець, а дотепный ажь страхъ!! ледво языкомъ плентавъ. По вôдѣздѣ того попа протоер. радивъ менѣ забирати ся въ дорогу, щобъ чимъ скорше розпочати агітацію, а даючи менѣ въ жменю маленькій папѣрець попращавъ мене, приказуючи ще разъ поступати оглядно.

Приѣхавши до мѣста М. я сейчасъ роспочавъ агітацію и можна сказати зъ початку робивъ-емь дуже оглядно. Однакъ трудно було пôзнѣйше оглядно робити, а коли довѣдались о тôмъ нашй священники, попсували менѣ зовсѣмъ мôй бізнесъ. Въ кôнци менѣ бракло гроша и я удавъ са до протоерея, щобъ ихъ менѣ присылавъ за мои щирй труды. А я на то дôставъ листъ, що „св. Петро немавъ анѣ цента“ и въ додатку що, самъ протоер., маючи 5. цнт. въ кишени зачавъ свôй „бізнесъ.“ Га, що робити? треба було ждати кôнця и хотяй я знавъ, що щось було чути зле, я не зважавъ а дальше слово боже проповѣдувавъ и людей туманивъ розмаитими дурничками нахапаными вôдъ протоерея.

Наразъ переставъ писати до мене протоер. и то менѣ щось неподобало ся, я зачавъ сумнѣватись, а въ кôнци чую, що протоер. дôставъ вôдъ епископа порядного носа.

Менѣ самомому встыдно стало а найбôльше взяла мене досада на самого себе, що тôлько людей збаламутивъ, обѣцяючи имъ грушки на вербѣ. Якъ разъ въ той часъ соціялисты давали вечерокъ, въ мѣстѣ Ш. и хотѣли, щобъ рускій хоръ спѣвавъ на нѣмъ а що не было дерегента тожь пôслали по мене и я удавъ ся тамъ не вертаючи вже въ стороны мого вандрôвного апостолованя. Зôставъ я на задъ въ Ша.... але зъ чого-жь жити було? Ходивъ то сюды то туды мовь якій сновида, разъ трафилось, що черезъ два дни я нѣчого въ ротѣ не мавъ. Чижь не повиннй мене давно записати якъ „мученика“ за православіе га? Но але най ихъ тамъ!........ Та якось треба було жити и я зъ тяжкою бѣдою дôставъ роботу при копальни вугля. Не зарибивъ я много, але показавъ тымъ своимъ ворогамъ, що собѣ безъ нихъ раду дамъ. И такъ зъ православного клярика зôставъ-емь шуфельмайстромъ. Працювавъ я черезъ 5 мѣсяцѣвъ. Судьба однакъ хотѣла, що я лишивъ ся назадъ на своимъ давнôмъ мѣсци. Люде помимо того, що я бувъ вже „православнымъ“ не зважали на тое и приняли знову мене. Менѣ добре, я людей люблю и люде мене люблять, то-жь и не жаль працювати, если видить ся таку красну гармонію. Кажу, добре теперь менѣ и я дальше пôдливаю рускій цвѣтъ въ Шамокінъ и заходжусь коло него щиро, щобъ не зôвявъ.

Хто читавъ „мôй переходъ“ уважно, хоть довгій и нудный, мôгъ пôзнати пôдлоту нашихъ „братôвъ православныхъ“, бо не тôлько они мене ошукали, але они вже сотки ошукали и отуманили, они хотѣли мене ужити за оружіе, щобы я где-що для нихъ зробивъ, а потôмъ „геть, вонъ!“ такй то ихъ пôдлй мысли, бо я розумѣю такъ: Если я комусь щось обѣцяю, то свято додержую, а если не можу ничь обѣцяти то и не обѣцяю. Але най ихъ тамъ, бо якъ спогадаю про те, то знову хоче ся менѣ на ново ихъ пôдлости писати, щобъ цѣлый свѣтъ знавъ, але шкода пера.

Теперь до васъ милй братя Русины скажу кôлька слôвъ. Може дехто на мене за нихъ и погнѣвае ся, то вже даруйте, бо я все держусь рускои пословицѣ „що правда то не грѣхъ“. Бувъ я учителемъ, кандидатомъ на попа, робôтникомъ и знову учителемъ. При моихъ занятяхъ я все мавъ нагоду пôзнати нашъ народъ рускій, котрому одно на думцѣ, що попъ и церковь и котра вѣра лѣпша, то цѣла его політика. Правда, що теперь уже трохи притихли тй бесѣды про вѣры, але ще недавно коли чоловѣкъ десь вступивъ, то тамъ вже почувъ сварки за попôвскй бороды немовь бы вôдъ тои бороды попôвскои мавъ настати великій гараздъ помѣжь Русинами, а розуму вплывати буде до нашихъ головъ повными бушлями. Отъ и я приѣхавши въ Америку попавъ ся помѣжь борителѣвъ за вѣру и що-жь я тымъ зыскавъ? Нѣчо! ще до того не ѣвъ-емь два дни. Але таки розуму набравъ, бо переконавъ ся, що намъ вôдъ сварки за вѣры добра не буде, а знайти те добро зможемо лишь у просвѣтѣ и въ спôльнôй лучности. — Що народъ рускій приходить вже по трохи до розуму, та що зачинае познавати куды йти и що ему робити, можемо завдячити тымъ кôлькомъ нашимъ проводирамъ, котрй дали бы свое жите за добро народу. Народъ помалу выхоплюе ся вже зъ того смороду якимъ его кормили всякого рода борителѣ за вѣру.

М. БАЧИНЬСКІЙ.

Учѣте ся, браты мои!
Думайте читайте,
И чужому научайтесь,
И свого не цурайтесь!

Т. Шевченко.

Всюды нѣвечить ся правда,
Всюды панує брехня,
Въ вашихъ лишь серцяхъ, о братя,
Най не повстане вона!

Ив. Франко.